

של מי הטבע הזה, לעזאזל? מחריף המאבק בין מטיילים לרשות הטבע והגנים

האם זכותו של כל ישראלי לטייל בטבע ללא מגבלות או שהדבר יוביל להרס הסביבה? בימים אלו מתנהל מאבק סוער בין מטיילים ובעלי עסקים לבין רשות הטבע והגנים. באופן מוזר, הגופים שחוסמים שטחים עצומים במדינה נשארו מחוץ לוויכוח

משה גלעד 27.07.2020 17:28

האם זכותו של כל אדם לטייל בחופשיות בטבע ללא מגבלות, או שמותר ללכת רק בשבילים מסומנים, שהוגדרו במדויק בידי הרשויות? האם הגיוני לגבות תשלום כדי ליהנות מהטבע, או שזו זכות בסיסית, שצריך להעניק בחינם? השאלה של מי הטבע הישראלי עומדת על האש כבר כמה שנים. תחתית הסיר חרוכה לגמרי. הכעס מבעבע וגולש לכל הכיוונים. הצפיפות גואה, שטחי הטבע מוגבלים ומספר המתעניינים בהם הולך וגדל. כולם אוהבים את הטבע. כל אחד רוצה להביע את האהבה שלו בדרכו.

הזעם שהצטבר במשך שנים כנגד מגבלות שונות פורץ עכשיו החוצה בדמות כמה התארגנויות. הבולטת ביותר נקראת "מחזירים את הטבע לציבור". יוזמיה ומשתתפיה, כרגע כאלפיים בני אדם, נראים בימים אלה נמרצים, קולניים ופעלתנים. בכל שיחה איתם מתברר שהם פשוט רותחים. הזעם שלהם ממוקד במטרה אחת — רשות הטבע והגנים בישראל, הרשות הממשלתית האחראית על ניהול שמורות הטבע והגנים הלאומיים, ועל אכיפת חוקי שמירת הטבע בשטחים הפתוחים. רוב הזמן, בבדיחה הכי שחוקה בעברית, הם מכנים אותה "רשעות בטבע ובגנים".

במסמך שמנסח את זהות ההתארגנות ואת מטרותיה כתוב: "מחזירים את הטבע לציבור" הינו ארגון גג לכל חובבי טבע המעוניין להציב גבול ברור לשיכון הכוח, לשררה ולשרירותיות של רשויות המדינה כלפי ציבור חובבי הטבע. ראש וראשון לגופים שיכורי הכוח הללו היא רשות הטבע והגנים. הגבלות ואיסורים מוטלים עלינו חדשות לבקרים על ידה, דרכי גישה ושבילים נחסמים ומפות מטעות בכוונת מכון מסופקות לציבור. אנחנו שומרי טבע לא פחות מהרשויות. ולכן, יש לנו דרישות ברורות שתכליתן למצוא איזון חדש ונכון יותר בין זכות הציבור לחופש התנועה והטיול לבין ערך שמירת הטבע. אמצעי המאבק המוצהרים הם הפגנות ברחובות ובשטח, תביעות משפטיות ועתירות לבג"צ. הצוות המוביל הוא מהטובים שבטובים של אנשים שהטבע בכללותו יקר לליבם".

אורי שחף, הדמות הבולטת בהתארגנות ואחד המייסדים, מסביר בשיחה ל"הארץ" כך: "מסלולי טיול רבים ויפים בהם טיילו במשך שנים נסגרו בידי רט"ג ללא הסבר. מספר המטיילים גדל כל הזמן ולא נותנים לנו מענה. אנחנו דורשים מרט"ג לשחרר את הטבע לציבור. הם סגרו לנו את המדינה בלי להסביר למה. הנימוק שהם שומרים על הטבע מפנינו ארכאי ושגוי. כולנו שומרים על הטבע".

שחף הוא דמות ותיקה בקרב המטיילים בישראל. הוא מדריך מנוסה ובעליו של בית ספר שעוסק בגלישת מצוקים, בטיפוס ובחילוץ. "מה ששבר אותי השנה הוא הסגירה הלא מוצדקת של הנקיט השחור בנחל זוויתן", הוא מסביר. "בכל שנה פתחו את המסלול היפה הזה במאי ואפשרו למדריכים

להתפרנס. השנה מרחו אותנו ובסוף פתחו רק ביולי לשבועיים. התשובות המתחמקות הרגילות הן בריאות ובטיחות. בעצם זו אכזריות ורשעות.

"אנחנו מייצגים שתי קבוצות גדולות — הראשונה היא של מטיילים שרוצים ליהנות בטבע. זה ציבור ענק. בנדיק השחור יש 100 אנשים ביום. תנו להם ליהנות. הקבוצה השנייה היא של מדריכים וחברות שזו פרנסתם. איך ייתכן שבמדבר יהודה פתוחים רק שבעה אחוז מן המסלולים האפשריים? למה דווקא נגדנו מפעילים אכיפה מטורפת? אנחנו שומרי החוק הכי נאמנים, אז עלינו מתנפלים? מעולם לא נתקלתי בגוף כה אטום וחסר היגיון. אנחנו בסך הכל רוצים לטייל. במקום לסגור — תפתחו. במקום לאכוף תאפשרו. השיטה שלהם פשוטה — טונות בירוקרטיה שיתישו אותנו. השלב הזה נגמר. לא עוד. הכעס שלנו עצום ולא ניתן להם מנוחה".

"הייאוש גדול מדי"

עד כה התקיימו הפגנות של הארגון מול משרדי רט"ג בירושלים ובכמה שמורות טבע — באכזיב ובפלמחים. בכל אחת מהן השתתפו עשרות אנשים. המחאה עוסקת מצד אחד בסגירה לא מוצדקת של שבילים, אתרים ומסלולים ובגביית תשלום עבור הכניסה, ומצד שני ביחסם של פקחי רט"ג למטיילים. אינספור עדויות וסיפורים עולים ברשת על אנשים שיצאו לטיול תמים ונרדפו ונקנסו בידי פקחים.

ברט"ג מועסקים היום 44 פקחים אזוריים ועוד כמה עשרות פקחים מקומיים. יש להם סמכויות אכיפה דומות לאלה של שוטרים. הם יכולים להזהיר, להסביר או לתת דו"ח.

אורי בן דוד, מיוזמי המאבק, פרסם בשבוע שעבר שורות אלה: "כבר שנים שאני וחבריי נתקלים במסע הפחדה מצד פקחי רשות הטבע והגנים. אנו ציבור שומר טבע, מרגישים שהפכנו לאויב העם רק בשל רצוננו לטייל. אנו נתקלים בכל צעד ושעל באכיפה אגרסיבית ונטולת הגיון ובסגירת אתרי טיולים רבים אשר נועדו לנו הציבור. אין לי דרך אחרת לתאר זאת מאשר גזל האדמה וניכוס השטח ששייך לנו, לאזרחי ישראל. הגיע הזמן לקום ולעמוד על זכויותינו. הפעם לא נפסיק עד שנשיג את מבוקשנו".

במסמך היסוד של "מחזירים את הטבע לציבור" נכתב: "רט"ג סוגרת אזורי טיול נרחבים בנגב, מדבר יהודה ורמת הגולן. מסלולי קניונים שהיו פתוחים שנים רבות נסגרו ללא סיבה. רט"ג לא מאפשרת לטייל ב-90 אחוז מהמסלולים האפשריים בנגב ובמצוק ההעתקים במדבר יהודה. רט"ג לא טורחת לדווח לציבור כמתחייב מתוקף היותה גוף ציבורי ולא חושפת מחקרים לציבור שנעשו על חשבון הציבור. רט"ג פולשת, מפקחת, מפנה וקונסת באזורים שלא בסמכותה, ומסתירה את גבולות השמורות המוכרזות במפות שהיא והחברה להגנת הטבע מוכרות. רט"ג גובה תשלום מופרז בכניסה לשמורות ולגנים. הם פשוט מספסרים בטבע".

שחף מסביר שאין עכשיו הידברות עם אנשי רט"ג. הייאוש לדבריו גדול מדי. "היו שנים של ניסיונות לדיאלוג והכל כשל. הטקטיקה של רט"ג מול נציגים מהציבור פשוטה — הם מורחים זמן בפגישות ובירוקרטיה. הם פשוט מזלזלים בציבור".

הדרישות על פי שחף הן: "לפתוח מיידית את כל מסלולי הטיול בנגב, במדבר יהודה וברמת הגולן לציבור. כך גם בשמורות הימיות. איסורים ומגבלות על גישת הציבור לטבע יוטלו על ידי הרשויות רק

בגלל פגיעה מוכחת בביטחון המדינה, פגיעה מוכחת בטבע, פגיעה מוכחת בזכות קניין. אנחנו רוצים להקים ועדה משותפת לרט"ג ולקבוצת המאבק כדי לתכנן את פתיחת המסלולים.

"אנחנו דורשים לשנות את יחס רט"ג לציבור ולקהלי היעד השונים שהמשותף לכולם זה הבילוי בטבע. אנחנו דורשים שיתקנו את מפות סימון השבילים באופן שכל אדם יוכל להבחין בקלות בגבולות שמורות הטבע. אנחנו דורשים להוריד מחירים בכל הגנים הלאומיים ושמורות הטבע שבתשלום ולחדול מיידית מגבייה של דמי כניסה במקומות שאינם שמורת טבע".

"שקר וכזב"

בפרסומים רבים קראו אנשי הארגון לשאול גולדשטיין, מנכ"ל רט"ג בתשע השנים האחרונות, להתפטר מיד מתפקידו. בשיחה עימו השבוע נשמע גולדשטיין פגוע מן ההתקפה על הארגון שבראשו הוא עומד ועליו אישית.

"התחושה היא שאנחנו לקראת אנרכיה מוחלטת. כל אחד יודע יותר טוב מכולם מה לעשות. יש התרופפות האמון בשלטון החוק. לא היתה שום פנייה מסודרת שלהם לרט"ג. גם עכשיו אין לי מושג מה הם רוצים. הם רק מאיימים ואנחנו לא עובדים בצל איומים. לדעתי התאספו כאן אנשים שסירבנו להם בעבר לכל מיני דרישות".

האם אתה יכול להבין את הזעם שעולה מן המחאה הזו?

"הכעס קיים אצל אנשים שמרגישים שהם המציאו את הטבע. הם לא. יש כרגע איזון נכון בין שמירת טבע לטיילות בישראל. חופש מוחלט זו פגיעה בטבע. אם נוותר ונפתח הכול — לא יהיה כאן טבע. הטבע לא שלי. הוא של כולנו. על שבילים ספציפיים אפשר לדון, אבל אנחנו פועלים בהיגיון ושמים גבולות הכרחיים לשמירה על בעלי חיים וצמחייה".

האם רט"ג כארגון פועלת היטב?

"רט"ג מתפקדת לדעתי מצוין. יש אנשים שלא מוצא חן בעיניהם שאנחנו אוכפים את החוק. לרבים מהם יש אינטרס כלכלי. הם רוצים לעשות כסף מהטבע ואנחנו לא מאפשרים זאת. ברור שהם כועסים".

האם יש בעיה ביחס של הפקחים למטיילים?

"גישת השירות והיחס של פקחי רט"ג למטיילים שונה היום לחלוטין מכפי שהיתה בעבר. זה קריטריון מרכזי בקבלת פקחים לעבודה. אנחנו משקיעים מאמץ אדיר במידתיות. אין לנו עניין להטיל קנסות ואני מציע לא למהר ולשפוט את הפקחים. הם נתקלים במטיילים מסוגים שונים. גם בארגון שעליו אתה שואל יש צירוף לא אפשרי של מטיילים ברגל, גולשי מצוקים, ג'יפאים, דייגים ספורטיביים ורוכבי אופניים. זה נשמע לך שילוב הגיוני?"

האם רט"ג מטילה מגבלות לא סבירות?

"כל המגבלות על הליכה בשבילים נעשות מנימוקים של שמירת טבע. אין נימוקים אחרים".

האם התשלום בכניסה לאתרים סביר?

"יש לנו 67 שמורות וגנים בתשלום. כרטיס כניסה ב-28 שקל לאדם נשמע לי סביר. רק 15 אתרים בתשלום מאזנים עצמם. האחרים מפסידיים כל שנה. אין לנו אינטרס לגבות כסף, אבל כל אתר שאנחנו משאירים פתוח סובל לצערי מוונדליזם מטורף".

האם אתם מפרסמים מפות שמטעות בכוונה לגבי גבולות השמורות?

"שקר וכזב. המפות בכלל לא באחריותנו ומה שקובע הוא הסימון בשטח. המטרה שלנו היא שמירת טבע ולא אכיפה. הקנסות בכלל הולכים למדינה ולא לרט"ג. רק קנסות על נהיגה בחוף מגיעים ישירות אלינו".

מי מייצג את חובבי הטבע מול הרשויות?

"אם המטיילים רוצים להתארגן ולהקים ועד — בבקשה. זו זכותם. אני פועל מול מליאת רשות הטבע והגנים ומציית לה. יש במליאה 19 חברים באישור הממשלה. 17 מהם מכוח תפקידם. למשל איריס האן, מנכ"לית החברה להגנת הטבע וטיילת גדולה בפני עצמה. אלה אנשי מקצוע, שמייצגים נאמנה את האינטרסים השונים. שני האחרים הם נציגי ציבור שממנה השרה להגנת הסביבה (גילה גמליאל). הציבור יכול גם לפנות בתלונות למבקר הפנים של רט"ג או למבקר המדינה".

האם העובדה שהקמתם לאחרונה אגף טיילות אינה סתירה פנימית — אתם מסדירים את תחום הטיולים בשטח ואוכפים את התקנות?

"המטרה הברורה היא לאזן בין הטבע למטיילים. אנחנו פועלים למען המטיילים. למשל בהסדרת תחבורה ציבורית לשמורות. אין עדיין אוטובוס למכתש רמון או לשמורת החרמון. אני, הרשע המרושע שאול גולדשטיין, מחפש יומם ולילה פתרונות כמו תחבורה, מים למטיילים בשביל ישראל וחניוני לילה להולכים בשביל".

האם מאפשרים קיום אירועים כמו חתונות בגנים לאומיים כדי להרוויח כסף?

"אנחנו לא מתחרים במגזר הפרטי ובגני האירועים. אנחנו מאפשרים, בהגבלות ברורות, לקיים טקס כמו חופה או בר מצווה בגן לאומי. טקס בלבד. בלי מסיבה, מוזיקה, קייטרינג. באפולוניה יש כל יום חופה מול הים בעלות מינימלית. אבל מקפידים שזו רק חופה".

זו סטירת לחי מצד סגן השר

סגן השר במשרד רה"מ, פטין מולא, ח"כ מטעם הליכוד, אמר בהפגנה באכזיב "אני בעד הציבור בין הטבע לאדם ולסביבה בלי מתווכים ובלי שכל חלקה טבעית תהפוך לשטח מניב הכנסות של רשות הטבע והגנים".

"זו סטירת לחי שלא מגיעה לנו", הגיב גולדשטיין על דבריו. הוא חבר כנסת וסגן שר. אנחנו פועלים כרשות ממשלתית. החוקים שלנו נועדו לשמור על חסרי הקול — בעלי החיים, הצמחים והציבור הגדול שרוצה לשמור על הטבע. אין לנו מטרת רווח. הוא חלק מהממשלה וקורא לאנרכיה?"

שתי הגישות האלה, של "מחזירים את הטבע לציבור" ושל רט"ג, מתנגשות עכשיו ברעש גדול. ההתנגשות מעידה על הלחץ והעומס שמופעלים על הטבע הישראלי. אבל מעליה מרחף ענן נוסף — איך ייתכן שכל הזעם מופנה אל רט"ג בעוד גופים אחרים, שתופסים וחוסמים שטחים עצומים, שיכלו לאפשר טיולים במרחבים גדולים — כמו צה"ל ומשרד הביטחון שמחזיקים שטחי אש ענקיים בנגב, או חיל הים, שיושב במצודת עתלית הנפלאה — אינם מתמודדים עם שום מחאה? אם כמה אלפי אנשים יבקרו בשבת הקרובה במצודה בעתלית, חופים אחרים בדור, הבונים, קיסריה ובית ינאי יהיו פנויים יותר.